

Handläggare: Rita Zimmerhofer
Telefon: 08-508 18 127

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2010-09-30

Förslag till ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Inger Norman
avdelningschef

Sammanfattning

Från och med 1 augusti 2010 gäller delvis nya regler i tobakslagen och från 1 juli 2010 i alkohollagen. Förändringarna i tobakslagen innebär bland annat att det blir straffbart att inte anmäla tobaksförsäljning till kommunen. Kommunen får även ansvaret för tillsynen över märkningen av tobaksvarorna, som tidigare låg på Statens folkhälsoinstitut.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut i december 2009 riktat kritik mot hur provköp har genomförts i Karlskrona kommun. Såväl JO som Folkhälsoinstitutet anser att provköp inte bör tillämpas då dessa strider mot principen att dold myndighetsutövning inte bör förekomma. Mot denna bakgrund har socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tagit fram förslag på ändrade riktlinjer. Förvaltningen ställer sig bakom dessa ändringar, men tycker att tobaks- och folkölsutbildningen för handlarna och deras personal ska ligga kvar centralt hos socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för barn och ungdom.

Bakgrund

Kommunfullmäktige fastställer riktlinjerna för folköls- och tobakstillsynen. Den 1 augusti 2010 tillkom vissa nya bestämmelser i tobakslagen och den 1 juli i alkohollagen. Förutom detta har JO beslutat och Folkhälsoinstitutet rekommenderat att de så kallade provköpen inte längre ska användas som metod i tillsynsarbetet. Därför har socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tagit fram förslag till nya riktlinjer för stadens folköls- och tobakstillsyn.

Förslaget har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder för yttrande senast den 27 augusti 2010. Första stadsdelsnämnd har fått förlängd remisstid till den 30 september.

Remissen i sammanfattning

Alkohollagen och tobakslagen är sociala skyddslagstiftningar. Tobaks- och folkölsförsäljning får inte ske till någon som inte fyllt 18 år. Detta är en av grunderna i lagarna. Gemensamt för alkohollagen och tobakslagen är att handlarna måste anmäla försäljning av tobak respektive folköl till kommunen. Handlarna är också skyldiga att bedriva egentillsyn och upprätta ett egenkontrollprogram för verksamheten.

Varje försäljningsställe som säljer folköl/tobak ska få minst ett tillsynsbesök av kommunen varje år. Om försäljningsstället ligger i närheten av skolor eller när brister har konstaterats i verksamheten bör fler tillsynsbesök genomföras. Kommunen bör då bjuda in polisen att delta vid dessa besök.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för tillsynen över försäljningsställen som säljer folköl och tobak.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår att stadsdelsnämnderna ska svara för utbildning av handlarna och deras personal minst en gång per år samt erbjuda sig att delta på personalmöten. Nämnderna ska också bjuda in den lokala polisen att delta vid dessa tillfällen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden svarar för samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Nämnden ansvarar också för att följa upp stadsdelsnämndernas tillsynsplaner och för uttag av tillsynsavgifterna. Dessutom ansvarar socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för tillsynen för de försäljningsställen som inte har någon fast lokal, såsom internetförsäljning och trafikserveringar.

Samtliga stadsdelsförvaltningar använder stadens gemensamma ärendehanteringssystem för folköls- och tobakstillsynen, OL2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för och förvaltar OL2 samt svarar för kommunikation, uppföljning och revidering av riktlinjerna.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslås svara för att ta emot anmälningar om försäljning av tobak/folköl och att kontrollera företaget via Bolagsverket samt att skicka ut ett registreringsbevis till handlarna när anmälan inkommit.

Nyheter i tobakslagen

Från och med den 1 augusti 2010 har några bestämmelser tillkommit:

- Kommunen har möjlighet att meddela försäljningsförbud av tobak upp till sex månader vid upprepad eller grov överträdelse av tobakslagen.
- Tillsynsansvaret för kommunen utökas till att även gälla märkningen av tobaksvaror.
- Det är straffbart att inte anmäla tobaksförsäljning till kommunen.
- Egenkontrollprogram ska bifogas anmälan om tobaksförsäljning.
- Polismyndigheten är tillsynsmyndighet tillsammans med kommunen.

Nyheter i alkohollagen

Från och med den 1 juli 2010 har vissa nya bestämmelser tillkommit:

- Anmälningförfarandet vid försäljning av folköl har förtydligats.
- Anmälan måste lämnas till kommunen innan försäljningen påbörjas.
- Kommunen ska ha en tillsynsplan för arbetet.

Provköp

JO inspekterade i april 2009 socialnämnden i Karlskrona kommun avseende handläggningen av ärenden enligt alkohollagen. Vid granskningen framkom att kommunen använde provköp som metod i tillsynsarbetet. JO konstaterar i sitt beslut efter inspektionen att dessa provköp inte påvisar otillåten försäljning utan bara ger ett visst stöd för att försäljning har skett utan noggrann ålderskontroll. JO anser att provköpen strider mot principen att dold myndighetsutövning inte bör förekomma. Metoden bör inte användas så länge den inte har stöd i lagstiftningen. Statens folkhälsoinstitut rekommenderar inte längre att provköp genomförs i kommunerna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är i stort sett positiv till de föreslagna ändringarna av riktlinjerna för folköls- och tobakstillsynen i Stockholms stad. Det är positivt att riktlinjerna anpassas och tydliggörs utifrån de nya bestämmelserna i tobaks- och

alkohollagarna samt till JO:s och Folkhälsoinstitutets ställningstagande när det gäller provköp.

Det kommer säkert att underlätta för stadens handlare att bara ha en myndighet att anmäla sig till när socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen tar över anmälningshanteringen. Det är inte alla handlare som vet vilken stadsdelsförvaltning de tillhör.

För närvarande erbjuds handlare och deras personal utbildning i tobaks- och folkölsfrågor centralt i Stockholms stad. Ansvarar för utbildningsinsatserna gör socialtjänst och arbetsmarknadsförvaltningen, polismyndigheten i Stockholms län och Stockholms livsmedelshandlareförening.

I remissen föreslås att stadsdelsnämnderna åter ska ansvara för dessa utbildningsinsatser. Ansvaret låg även tidigare lokalt, men överfördes till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden eftersom så få handlare och personal ansåg sig ha möjlighet att delta vid de utbildningstillfällena som stadsdelsförvaltningarna anordnade. Med ansvaret placerat på central nivå erbjuds fler tillfällen som samtliga handlare och personal i staden kan välja mellan. Denna modell ger en större flexibilitet och en bredare rekryteringsbas till varje utbildningsdatum. Stadsdelsområdena får i slutet av året statistik som visar hur många som har deltagit från det egna stadsdelsområdet. Det är också en fördel att alla handlare och all personal ges samma utbildning. Förvaltningen föreslår att ansvaret för utbildningarna ligger kvar hos socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Förvaltningen är angelägen om en fortsättning för de tillsynsmöten som socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för och som vänder sig till preventionssamordnare och annan tillsynspersonal vid stadsdelsförvaltningarna. Där kan de tillsynsansvariga i varje stadsdelsområde få information om ny lagstiftning, utbyta erfarenheter kring tillsynsfrågor och få stöd när det gäller ärendehanteringssystemet OL2. Mötena garanterar att arbetet inte isoleras på respektive stadsdelsförvaltning och ger möjlighet till likställdhet i hela staden.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens förslag till ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm